

Márton János

(1922–2009.)

Életének 87. évében érte a halál. 1985-től 2000-ig a Bethlen Gábor Alapítvány Kuratóriumának elnöke, azóta tiszteletbeli elnöke volt. Kitűnő szakember, elismert agrárközgazdász, aki fontos társadalmi tisztségeket töltött be a Hazafias Népfrontban, a Magyarok Világszövetségében, a honi közéletben.

Nagyszerű társat, barátot veszítettünk vele, aki az újjáéledő magyar demokrácia népi írókon nevelkedett ifjú képviselőjeként, diákként kapcsolódott be a falukutató mozgalomba, a közéletbe.

1941-től a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem hallgatója, majd katona.

A világháború poklából hazatérve egyenes volt az útja a Veres Péter vezette Nemzeti Parasztpártba. Két évig a NPP Csongrád megyei titkára, majd 1947-től a Szövetkezetek Országos Központjának, 1950-től pedig az Országos Tervhivatalnak munkatársa, a Nagy Imre kormány alatt egyik vezetője lett. 1956. elején elbocsátják. Két évig szállítómunkásként tartja el szépen gyarapodó családját. 1947-ben nősült, négy gyermeket neveltek föl nejevel.

1957. után az Agrárgazdasági Kutató Intézet munkatársa, 25 évig főigazgatója, Erdei Ferenc utódja volt. Közéleti szerepet viselt, amikor arra szükség volt, s közössége őt hívta. Így került a 80-as évek derekán a Hazafias Népfront alelnöki tisztségébe, ahonnan vállalhatta a sokkal nagyobb kihívást jelentő társadalmi funkciót, a Bethlen Gábor Alapítvány elnöki posztját.

Nagy Gáspár titkárunkat szárnyai alá vette, s a Bethlen Gábor Alapítvány szekerét úgy kormányozták ők ketten, hogy az a rendszerváltás egyik meghatározó intézményévé vált. Elnökünk *agrárközgazdaként a magyar vidék kiemelkedő érdekvédője, kuratóriumi elnökként pedig a határon túli magyarság markáns, elkötelezett pártfogója* lett. Rendkívül sok diplomáciai harc és hadakozás után – az alapítók és a kurátorok közreműködésével – elérte, hogy az Alapítvány létét hivatalosan elfogadják, bejegyezzék, s nyilvános működését öt évi huzavona után elkezdhesse. Ezután következett a szárnyalás, amelyben a fő érdem a Nagy Gáspár vezette titkárságé; de Márton János bölcs mértéktartása és védelme, a Kuratórium ösztönző működése nélkül vajmi kevésre jutottunk volna.

Egy korabeli interjúban, amelynek közlését 1986-ban letiltották, így vallott kötődéséről:

„Rokonaim élnek az egész Kárpát-medencében, mindenütt. De nem úgy, hogy odaköltöztek, hanem ott születtek, ahol ma is laknak. Nem érzem magam idegenben, ha Nagybecskerekben járok. Akkor se, ha Székelyudvarhelyen. Vagy Baktán, Beregszász mellett. Vagy Érsekújváron. Ez volt az

egyik ok. Az én számomra a nemzetköziség azt is jelenti, hogy testvérként kell együtt élni a nem magyarul beszélő emberekkel.

A népi irodalomnak is azt az ágát érzem közel magamhoz, amelynek az emberség áll a középpontjában. Erdei Ferenc munkásságát például. Pontosan tudom, milyen ma a magyarság viszonya a többi néphez. Rengeteg román, szerb, horvát, szlovák, orosz, osztrák barátom van. Nem múlik el hét, hogy egyikük-másikuk ne jönne vendégségbe a családomhoz is. Tudom azokat a dalaikat, amiket szívesen énekelnek. Azt nem mondom, hogy ugyanúgy megtöltik a lelmem, mint a mi dalaink, de velük tudok lenni az ő lelki frissülésükben. Súlyt helyezek arra, hogy legyenek ilyen ismereteim. Azzal a munkával, amit a Bethlen Gábor Alapítvány kuratóriumában végzek, azt szeretném elérni, hogy minél többen, magyarok és más népek fiai, fontosnak tartsuk egymás megismerését, sőt gazdagítását.”

Nyugdíjasként az MTA Regionális Kutató Központjának külső munkatársa lett. Négy önálló könyv szerzője, másik négynek társszerzője; fő témája a mezőgazdaság és az élelmiszergazdaság.

Munkája elismeréseként néhány kitüntetést is kapott. Legbüszkébb arra volt, hogy 2000-ben szülővárosa, Sarkad – 56-os honvédtiszt öccsével, Andrással együtt – díszpolgárává fogadta. Kitüntetései közé tartozik a Bethlen Alapítvány Magyar Örökség-díja (1997) is, amelyet ő vett át.

Márton János közéleti magatartását Alapítványunk hitvallásával jellemezhetjük: „*Mi minden*

erőt, ami a haza javára akar és tud lenni, nem eltiporni, hanem együvé fogni kívánunk.”

Elnökünk hű volt, hű maradt ehhez a küldetéshez. Emlékét megőrizzük! Nyugodjék békében!

Bakos István ügyvezető kurátor
A Bethlen Gábor Alapítvány
Kuratóriuma nevében

